

SKOG & EKONOMI

NYHETER FRÅN DANSKE BANK

Efterfrågan på grafiskt papper

Framtiden?

Det skogsindustriella glappet – En historisk utmaning för svensk skogsindustri

Med ändrade medievänor läggs tryckpappersmaskiner ned på löpande band och delar av den "gamla skogsindustrin" fasas nu ut med en våldsam kraft. Samtidigt är den så lovande "nya skogsindustrin", med innovativa produkter och avancerade drivmedel inte framme för att ta över. Vi har ett skogsindustriellt glapp i produktionen där inte bara maskiner stängs – än värre är risken för en nedmontering av infrastruktur, kompetens och vedförsörjningsapparat runt de stora industriorterna – orter som redan är hårt drabbade av arbetslöshet.

Dilemmat är att krisen i pappersindustrin i sig försämrar tillgången på riskvilligt kapital som nu behövs mer än någonsin för att industrin skall ta sig vidare till nästa generation skogsprodukter. De flesta är övertygade om att nanocellulosa och kolfiber kommer att bli viktiga skogsprodukter i framtiden, men horisonten är lång – för lång – sannolikt över 10 år. Skall vi lyckas med att fylla glappet i närtid så behövs stora satsningar på skogsbaserat fordonsbränsle. Förutom beslutskraft i industrin krävs därför en långsiktig och stabil skattepolitik för bio-bränslen. Bränslen som i nästa steg kan bli en brygga över till den så intressanta skogskemisektorn. Låt glappet bli en möjlighet för skogen!

I detta specialnummer ger ett stort antal nyckelpersoner inom skogs- och energi sektorn sin bild av "Det skogsindustriella glappet".
Läs mer på sidan 2.

BANKEN ANALYSERAR MARKNADEN:

- 2 TEMA ARTIKEL 1
 - "Det skogsindustriella glappet."
 - Så tycker näringens nyckelpersoner.
- 7 TEMA ARTIKEL 2
 - Norgesyndromet
- ett avskräckande exempel.
- 8 SÅGADE TRÄVAROR
 - Trävarupriserna höjs försiktigt men valutan dämpar.
 - Äntligen ett större genombrott för sågade trävaror till Kina.
- 9 MASSAMARKNADEN
 - Mjukpapperspotential i Kina.
- 10 TIMMER OCH MASSAVED
 - Låg kontraktering hos skogsägarna.
 - Timmerbrist i stora delar av landet.
- 10 TIPS TILL SKOGSÄGARNA
 - Var fortsatt aktiv men undvik grövre gallringar.
- 11 KÄNDA PROFILER GER SIN SYN PÅ VIRKESMARKNADEN
 - Karl Erik Andersson. Koncernchef på Derome AB: "Högt sågutbyte allt viktigare när priset på biprodukterna pressas och andelen klen stock ökar."
- 12 FASTIGHETSMARKNADEN
 - "Moloken fastighetsmarknad"
 - Prisfallet på skogsmark fortsätter.
- 13 RÄNTA & VALUTA
 - Försiktig framfart i oroliga vatten.

Här kommer ett nytt nummer av nyhetsbrevet Skog & Ekonomi där vi serverar aktuell information från kända aktörer inom näringen, ger handfasta tips till dig som skogsägare och presenterar en ekonomisk analys av läget för skog och skogsprodukter. För dig som ännu inte är prenumerant, anmäl dig på www.danskebank.se/prenumeration

TEMA ARTIKEL 1 - BANKEN ANALYSERAR "DET SKOGSINDUSTRIELLA GLAPPET"

Det skogsindustriella glappet

Svensk skogsindustri står inför en historisk utmaning. Delar av den "gamla" skogsindustrin håller på att fasas ut med en våldsam fart samtidigt som den så lovande "nya" skogsindustrin med innovativa material, avancerade drivmedel etc. inte finns framme för att ta över. Vi har ett glapp i skogsindustriproduktionen som måste minimeras eller överbryggas för att inte riskera en nedmontering av infrastruktur, kompetens och vedförsörjningsapparat runt de stora industriorterna i bygder redan hårt drabbade av arbetslöshet.

Strukturell- och konjunkturell kris sammanfaller!

Ändrade medievanor slår nu med våldsamkraft mot konsumtionen av grafiskt papper, med tidningspapper i första fasen. Samtidigt har ett rekordlångt byggande i såväl Sverige som huvudmarknaden Europa genererat en sågverkskris av historiska mått. Att två, av varandra oberoende, omvärldsfaktorer sammanfaller är både unikt och mycket allvarligt för den så viktiga skogsindustrin. Som om detta inte vore nog upplever vi nu en mycket stark svensk krona jämfört med konkurrentländernas valutor vilket drabbar den svenska basindustrin extra hårt.

Under 2012 fram till i dag (8 maj) har knappt 1,2 milj. ton pappers- och massakapacitet samt åtta sågverk lagts ned eller aviserats om nedläggning. Direkt berörs drygt 2 000 anställda och med dessa följer ytterligare effekter i andra delar av värdekedjan. Vi beräknar att nedläggningarna motsvarar en massavedsförbrukning på knappt 3 miljoner m³. För timmer är effekten betydligt svårare att prognostisera. Även om svag konjunktur och stark krona är mycket viktiga faktorer bakom denna utveckling, så är det den strukturellt minskade efterfrågan på grafiska papper som gör situationen extra allvarig. Från toppåret 2007 har efterfrågan på

grafiska papper, till i dag (Q1 2013) minskat med 25 %. Det finns inget som tyder på att denna efterfrågeminskning är på väg att plana ut.

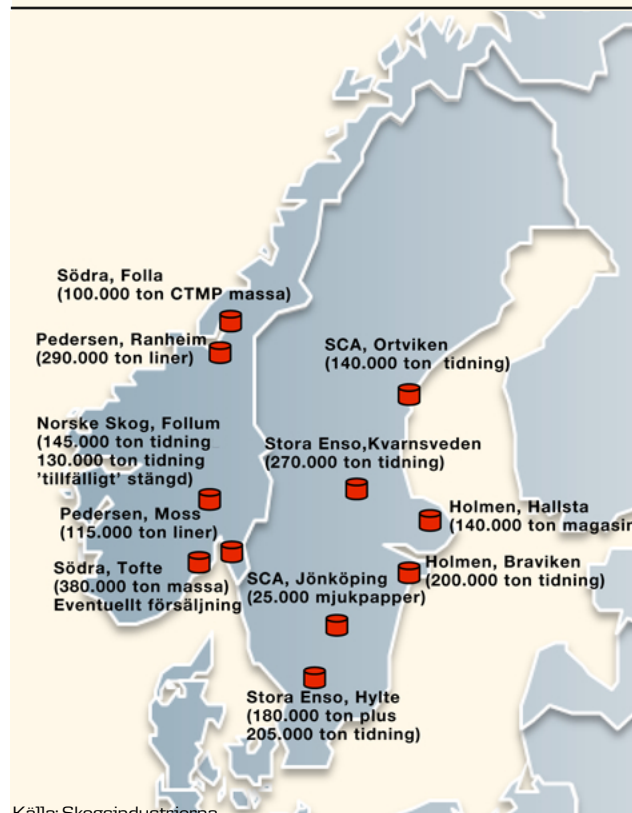
Minskat massavedbehov på 5-6 miljoner m³

Om vi antar att efterfrågan på grafiska papper i Europa fortsätter att minska med 4 % per år och att den svenska produktionen minskar i samma takt, så skulle detta på bara 5 år innebära en minskning med ytterligare 1 miljon ton papperskapacitet och 3 miljoner m³ massaved. Inklusive det som annonserats det senaste året skulle därmed Sveriges massavedsförbrukning komma att minska med uppemot 5-6 miljoner kubikmeter. Som en något haltande jämförelse skulle detta motsvara cirka 15 % av industrins massavedskonsumtion 2012 (35,4 milj. m³, enl. Skogsindustrierna).

På nationell nivå innebär detta inte någon dramatisk förändring av vedförbrukningen men regionalt kommer konsekvenserna för skogsägarna att bli större då efterfrågan på framförallt barrmassaved minskar.

Figur 1. Under senaste 12 månaderna har knappt 1,2 miljoner årston papperskapacitet aviserats om nedläggning eller lagts ned i Sverige och ytterligare ca 1,2 miljoner årston massa- och papperskapacitet i Norge.

Vår bedömning: Knappt 3 miljoner M³sk minskat vedbehov i Sverige.

Källa: Skogsindustrierna

En nedmonterad infrastruktur är det allvarligaste hotet. Förutom den kapitalförstöring det innebär att stänga fungerande pappersmaskiner så kan något mycket allvarigare hända på längre sikt. Den infrastruktur i virkesförsörjning, logistik, maskinunderhåll, etc. som under 50-100 år byggts upp kring näringen riskerar nu att successivt monteras ned. På sikt skulle detta försämra den svenska skogsindustrins konkurrenskraft och möjligheter att leda utvecklingen mot den "nya skogsindustrin". En fortsatt kräftgång för sågverksindustrin skulle spä på problemet ytterligare.

Fordonsbränsle - nyckeln till "den nya skogsindustrin"

Alla delar av näringen är rörande överens om att vi på sikt kommer att se en flora av helt nya produkter som produceras av skogsråvara. Det är framförallt på kemisidan där många talar om en mängd produkter från mediciner, kolfiber av lignin och nya textilier till andra generationens biobränslen. Men även på trävarusidan ser vi en stor potential i bland annat industriellt bygande med lägenhetsmoduler för flerbostadshus i trä. Tyvärr verkar alla också vara överens om att vägen till "den nya skogsindustrin" är ganska lång. Det verkar finnas en konsensus kring att det som ligger närmast i tiden för att utnyttja större volymer skogsråvara är fordonsbränslen. Här finns ett antal intressanta projekt på gång men kortast horisont har restprodukten svartlut som redan inom 5 år skulle kunna ge stora mängder fordonsbränsle. En förädling av svartluten skulle kunna fungera som katalysator för utvecklingen av den så lovande kemisidan inom skogsindustrin.

Långsiktiga skatteregler krävs för investeringar

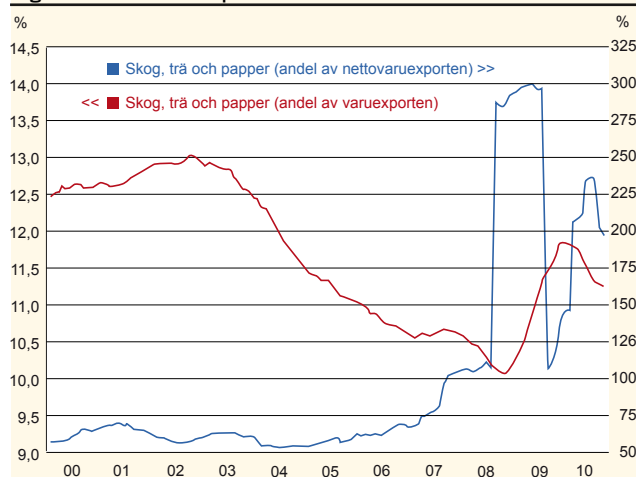
EU's mål är att 10 % av energianvändningen i transportsektorn 2020 ska komma från förnybara bränslen. I Sverige är målet en helt fossilfri fordonsflotta redan 2030. Som vi kan förstå är detta mål omöjligt att uppnå utan massiva satsningar på skogsbaserade bränslen. Tiden börjar bli väldigt knapp och därför efterfrågas satsningar och beslut omgående. Från alla håll efterlyses tydliga och långsiktiga skatteregler för biodrivmedel så att skogsindustrins ägare vågar fatta behövliga investeringsbeslut inom dessa områden.

Är skogsindustrin viktig för Sverige?

Utgör skogen och skogsindustrin fortfarande själva ryggraden i svensk ekonomi? Nej kanske inte ryggraden men skogen är onekligen väldigt viktig. Av den totala exporten står skogsindustrin för ca 12 % vilket i sig är anmärkningsvärt mycket. Om man ser till varuexporten så hade svensk handelsbalans varit kraftigt negativ utan skogsindustrin, se figur 2. Exporten består i dag till en stor del av tjänster och inkluderar man dessa står skogsindustrin för cirka 13 % av nettoexporten. Dessa tal tydliggör Sveriges omsvängning från varu- till tjänsteleverantör. Det som bör poängteras är att vår tjänstexport till stor del är uppbyggd kring varuexporten. Med varorna följer den allt viktigare tjänsteexporten som svensk ekonomi står och faller med. Exempelvis levererar Ericsson en basstation med låg marginal samtidigt som man säljer tjänster runt produkten, vilket skapar lönsamheten. Generellt har skogsindustrin inte varit speciellt framgångsrik i att höja förädlingsgraden och därmed mervärdet i skogens produkter. En stor del av produktionen är fortfarande bulkbetonad där priset är avgörande. Detta gör industrin kraftigt beroende av externa faktorer som exempelvis kronkurs, arbetskrafts- eller råvarukostnad.

Industrins utmaning är att komma längre ut i förädlingskedjan och därigenom skapar starka varumärken och merförsäljning av tjänster som i sin tur höjer företagets vinstmarginaler. Bra exempel på detta är SCAs hygienprodukter, BillerudKorsnäs mer avancerade livsmedelsförpackningar och inom trävaror Lindbäcks husmoduler där man tar ett totalansvar för hela byggprocessen. Se intervju på sidan 7.

Figur 2. Nettovaruexport 2012

Källa: SCB-Utrikeshandelsstatistik/Danske Bank

Tema intervjuer

SÅ TYCKER NÄRINGENS NYCKELPERSONER

För att få en bild av hur näringen ser på det "skogsindustriella glappet" har vi intervjuat ett antal nyckelpersoner inom skogs- och energisektorn.

SKOGSDIREKTÖRERNA

Per Lindberg.

Koncernchef på **BillerudKorsnäs**.

Vi ser ett "skogsindustriellt glapp", men det är oklart hur det påverkar råvarumarknaden. Helt säkert är att om inte konkurrenskraften i svensk skogsindustri ökar så har vi

ett strukturellt problem. Då blir både glappet och dess påverkan stor. Skogsindustrin har en lång historia med att banta kostnader medan vi inte varit speciellt framgångsrika med att höja förädlingsgraden. Framåt räcker inte effektivisering, utan ökad vidareförädling är helt avgörande. Jag är övertygad om att vi måste öka förädlingsvärdet inom all industri som använder skogsråvara vilket inkluderar sågverk, pappersindustri och inte minst inom energisidan.

BillerudKorsnäs fokuserar på förpackningsprodukter där vi ser en ökad efterfrågan. Men även vi måste öka produktutvecklingstakten. Störst potential ser jag i produkter som konkurrerar med plast, till exempel nya ytskikt/barriärer samt inbyggd kommunikation i slutprodukten. Kommunikationen är såväl visuell som teknisk med förpackningar som exempelvis indikerar om de varit utsatta för kyla eller värme.

Vidareutveckling inom traditionella papperssegment som förpackningar och mjukpapper kommer inte att kunna ersätta det fall i vedbehov som vi ser inom grafiskt papper. För att fylla detta glapp tror jag att energisidan måste ta en större position och skapa bränslen med komprimerat energiinnehåll som kan användas i befintliga anläggningar som värmekraftverk, dieselmotorer, etc. Vi driver ett projekt i Skärblacka med syftet att använda skogsråvara för att producera pyrolysolja som exempelvis kan användas i större oljemotorer på fartyg. Horisonten till fullskalig produktion tror jag tyvärr är lång. En marknad måste etableras och det finns inga snabba lösningar.

Magnus Hall.

Koncernchef på **Holmen**.

Det skogsindustriella glappet inleds nu. Vi ser det inte ännu men allt eftersom industrin nu genomför nedläggningar uppstår det successivt. När vi stänger maskiner blir

åtgärden dramatisk, men ännu allvarligare är den effekt som kan uppstå om infrastrukturen i samhället runt industrin monteras ned. Hos oss har varje beslut att stänga en maskin föregåtts av mycket noggranna studier av alternativ tillverkning. Tyvärr har vi inte funnit detta ännu. För att ytterligare forcera arbetet att skapa alternativ till den tryckpapperskapacitet som avvecklas har vi startat en ny avdelning för "New Business Development". Där använder vi egna resurser för att utröna vilka tekniker som kan bli kommersiella och vilka möjligheter de ger för Holmen.

I dagens situation är det oerhört angeläget att det avsätts allmänna resurser för att skapa pilotanläggningar som i nästa steg kan skalas upp för kommersiell drift av företagen. Utöver en förädling av befintliga produkter och förflyttning av tryckpapper till exempelvis liner och förpackningar bedömer jag att det är på textil- och bränslesidan som de stora stegen kommer att tas. Tyvärr ser jag att det kommer att dröja tills vi är där. Jag tror mycket på skogsbaserade fordonsbränslen. Här krävs det dock tydlighet och långsiktighet på hur staten ser på beskattning av nya bränslen så att den som investerar har en rimlig investeringshorisont. Med bränslen följer sedan kemidelen med en mängd olika produkter som kan bli väldigt intressanta på sikt. Vi ser inga dramatiska förändringar på virkesmarknaden men vi kommer att få betydligt stabilare massavedsmarknad framöver.

Ulf Larsson.

VD. **SCA Forest Products**

Ja, vi har ett industriellt glapp framöver då de nya produkter som diskuteras förmodligen har en tid till kommersiell drift. Det kraftiga konsumtionsfallet inom tryckpapper resulterar nu i dramatiska nedläggningar då vi inte kan konvertera stora tryckpappersmaskiner till annan produktion utan att skapa nya överskott. Hur långt och djupt glappet blir beror på en mängd omvärldsfaktorer

och politiska beslut. Med en EUR/SEK-kurs runt 8 kronor hotas stora delar av den svenska, exportberoende basindustrin. Den industri som under många år byggts för att uthålligt nyttja svenska naturtillgångar. Blir dessutom införande av svaveldirektivet - 2015 verklighet, riskerar detta att bli spiken i kistan.

På kort sikt finns ingen möjlighet att fylla glappet. Det vi jobbar med är att successivt öka förädlingsvärdet i vår kvarvarande produktportfölj inom tryckpapper och öka värdet i våra andra produktområden som mjukpapper, hygienprodukter och färskfiberbaserat förpackningsmaterial. Efter avvecklingen av SCA Packaging har våra kraftlinerbruk en friare marknadsposition som ointegrerad producent av färskfiberbaserad liner. Här investerar vi nu tungt och ökar successivt andelen kraftliner med låga ytvikter och vita ytor. På trävarusidan har vi kraftfullt ökat förädlingsgraden och på kort tid halverat antalet producerande enheter samtidigt som vi ökat totalproduktionen. Vi fokuserar också stort på förnyelsebar energi med beslut om stora investeringar i vindkraft (> 8 mdr SEK, 2012) och att växla olja mot pellets i våra industrier. Jag är därför övertygad om att vi inom skogsindustrin löpande finner bra lösningar i övergången mot en mer biobaserad ekonomi som på sikt kommer att fylla glappet.

ENTREPRENÖREN

Malcolm Norlin

Entreprenören och visionären **Malcolm Norlin** är en av dem som lyckats bryta ny mark i skogsindustrisverige. Tillsammans med några partners förvärfvade han den då utdömda sulfitfabriken i Domsjö

av MoDo 1999. 12 år senare sålde han ett bioraffinaderi till indiska Birla för 2,1 mdr SEK.

Det skogsindustriella glappet finns absolut och vi kommer säkert att få leva med det i 10-15 år. Dels tar det tid innan vi får fram kommersiella alternativ. Dels innebär de ekonomiska skadorna som industrin, i såväl i Skandinavien som i Nordamerika, nu åsamkas av glappet att det blir brist på riskvilligt kapital. Glappet ger en påtvingad strukturomvandling och man kan fråga sig varför skogsindustrin inte varit mer proaktiv innan vi brutalt ställs inför faktum. Signalerna på en fallande trend inom grafiskt papper har funnits under mycket lång tid. Det mest framsynta draget som industrin gjort i sen tid var väl när SCA köpte Mölnlycke.

Den lösning jag ser för industrin är att fokusera på produkter som utnyttjar den långa fiberns fördelar. Där har vi exempelvis SÖDRA som modifiera fibrerna för att göra helt nya produkter och BillerudKorsnäs som skapar nya tunna, sega och flexibla förpackningsmaterial vilket har framtiden framför sig.

Det är naivt att tro på stora volymer av exempelvis nanocellulosa i närtid. Därför tror jag framförallt på energisidan, för att fylla glappet inom rimlig tid. Hela förgasningstekniken går raskt fram i världen och vi kommer säkert att kunna förgasa större volymer skogsprodukter. Här krävs det stora industriinvesteringar och risken är att vi ligger ca 10 - 15 år framåt i tiden. Metanol kanske kommer något snabbare men först kommer svartluten där vi kommer att se effektiv utvinning av drivmedel inom ca fem år. Detta hjälper dock tyvärr bara massabruken inte papperssidan. För att detta skall bli verklighet krävs att myndigheterna ger en långsiktig skattefördel för användandet av grön energi. Massavedspriserna kommer att vara under press de närmaste 10-15 åren. Men på lång sikt är jag mycket positiv till skogsråvara då behovet av biomassa kommer att öka dramatiskt i världen.

KONSULTEN

Jan Wintzell.

Director Pöyry Management Consulting Sverige

Skogsindustrin är mitt inne i en strukturell kris för grafiskt papper som sammanfaller med en konjunkturell kris, inte minst i sågverkssektorn. Trots detta framstår den svenska skogsresursen att fortsatt bli högt utnyttjad. Sverige har haft ett kroniskt underskott av ved där vi importerat ca 10 miljoner m³/år. När vi tittar på befintlig data över kapacitetsutbyggnaden i svensk vedförbrukande industri så ökar faktiskt vedbehovet med hela 7 miljoner m³ netto fram till 2017, trots planerade/annonserade industrineddragningar. Detta beror på kapacitetsökningar i kvarvarande industri kombinerat med planerade utbyggnader inom kraftvärmeverk. Man bör dock notera att planerade kapacitetsändringarna tenderar att överskatta vedbehovet, då investeringar annonseras längre tid i förväg än neddragningar. I våra analyser framstår därför inte "glappet" som allvarligt på nationell nivå men på regional nivå kan det däremot bli allvarligt. Förskjutning av sortimentsgränser och förbrukning mellan vedförbrukande industri förväntas

däremot uppstå. Detta blir påtagligt vid utbyggnaden av biobränsleanläggningar som, i huvudsak, sker söder om en linje Gävle – Västerås – Karlstad. En ytterligare faktor som kan förändra utbudet på svensk virkesmarknad är utvecklingen i Norge och Baltstaterna.

ENERGISIDAN

Energisidans representanter efterfrågar större intresse från såväl skogsindustrin som statsmakterna

Sören Eriksson.
Raffinaderiutveckling Preem AB.

Norden har en unik möjlighet att kraftigt minska beroendet av fossila bränslen och samtidigt öka lönsamheten i skogsindustrin. Drivmedels-

bolagen har i dag krav på sig att minska utsläppen av växthusgaser med 6 % mellan 2010 -2020 och dessutom skall vi nå Sveriges nationella mål med 10 % (energiprocent) förnyelsebara drivmedel. Oavsett hur man räknar behöver vi ca 1 milj. m³ biodrivmedel och skogen är det enda ställe där vi kan hämta dessa kvantiteter. Ett möjligt vägval, är enligt min mening, att göra drivmedel av den svartlut som skogsindustrin i dag eldar upp vilket möjliggör kapacitetsökning i andra processer inom industrisegmentet. Om vi satsar nu skulle fullskaleanläggningar kunna vara klara redan om fyra till fem år. En första bedömning pekar på att investeringskostnaden per producerad enhet kan bli så låg som en tiondel jämfört med exempelvis förgasning av ved, eftersom vi utnyttjar en redan processad restprodukt. Med våra erfarenheter av tallolja* ser jag en fullt möjlig väg att sedan raffinera denna produkt till drivmedel som direkt kan implementeras i befintlig infrastruktur. Dock upplever jag lite olika signaler och brist på intresse från skogsindustrin. Om vi inte gör något nu finns risken att europeiska direktiv omöjliggör användningen av skogliga restprodukter för drivmedelsproduktion.

* Preem producerar redan idag diesel av restprodukten tallolja.

Gustav Melin.
VD på Svenska Bioenergi-föreningen SVEBIO.

Vi ser en måttlig ökning i behovet av svenska skogsbränslen för kraftvärmemarknaden de närmaste åren.

Nya verk byggs i Lund, Växjö, Jönköping och Värnan i Stockholm, det sista och i särklass

största beräknas till stor del att försörjas med import. Dessutom har många, såväl nya som äldre verk ambitionen att öka andelen billigare returbränslen, vilket håller nere ökningstakten. För att få en betydande ökning av svensk skogsråvara till energisektorn krävs satsningar på fordonsbränslen. Det glapp som skogsindustrin upplever kan också ses som ett fönster för drivmedel. Men då krävs politiska besked så att industrin vet villkoren för investeringsbeslut, som exempelvis en långsiktig energiskattebefrielse. Nu finns det kanske fyra-fem aktuella tekniker för produktion av biodrivmedel från skogen. Det är exempelvis DME av svartlut typ Chemrec, pyrolysolja typ BillerudKorsnäs i Skärblacka, metanol typ Värmlandsmetanol och förgasning av ved typ GoBiGas i Göteborg. Samtliga projekt kommer att kräva investeringsstöd i utvecklingsfasen. Om vi skulle satsa offensivt på detta nu finns möjligheten till kommersiella anläggningar redan inom fem år.

BYGGSIDAN

Byggandet måste öka i Sverige och det är industriell trähusbyggnad som är framtiden

Hans Lind.
Professor i fastighetsekonomi på KTH är en av våra ledande experter på svensk bostadsmarknad.

Det råder ingen tvekan om att det byggs för lite i Sverige i dag. Det är bara att titta på prisutvecklingen. Sverige är ett av de få länder där bostadspriserna har fortsatt att öka och de ligger i dag på nästintill toppnivåer. Dessutom har gapet mellan byggkostnad och priset på befintliga bostäder ökat kraftigt under lång tid. Det är alltså markpriset som dragit iväg. Därmed skulle man kunna dra slutsatsen att vi har brist på mark i Sverige, vilket kan tyckas mycket underligt.

- Nej, till stor del är orsaken det kommunala planmonopolet vilket skapar många hinder i särintressen som miljö-, kultur-, strandskydd, etc. Konsekvensen blir att få kommuner bemödar sig med att bygga på oexploaterad mark utan enbart förtätar i befintliga bostadsområden. Det finns också en paradox där inga krafter driver mot ett billigare byggande och därmed lägre boendekostnad. För kommunens del innebär billigare bostäder att personer med sämre ekonomi flyttar in. I dessa områden blir det också svårare att hitta finansiering eftersom risken per automatik blir högre. Därför bygger vi i dag nästan enbart riktigt dyra bostäder på de allra bästa lägena till de med störst betalningsförmåga. Det som egentligen behövs är billigare villor, radhus och flerbostadshus.

Enligt min mening hade en fördubbling av den årliga byggtakten från ca 25 till 50 tusen bostäder inte varit några som helst problem att avsätta på marknaden. Jag anser därför att staten bör ta ett större ansvar och lägga långsiktiga, regionala planer för byggandet som sätter press på kommunerna.

Husmodulföretaget som vill ha större konkurrens

I dagens extremt pressade svenska byggmarknad har **Stefan Lindbäck** VD på **Linbäcks** i Piteå svårt att klara efterfrågan på deras trähusmoduler. Han önskar att fler konkurrenter kommer in på banan. *"Efterfrågan är större än vad vi kan leverera och*

därför ställer det större krav på oss att bli skickligare att välja projekt där vi kan leverera maximalt mervärde. För att vi skall bli ännu bättre så behöver vi fler att mäta oss med. Vi vill därför se fler konkurrenter som också tränar kunderna i industriellt trähusbyggande."

Efter många års kamp för industriellt trähusbyggande har nu proppen gått ur. Linbäcks har utvecklat ett erbjudande som passar nya tidens kunder som inser fördelarna med ett modulhussystem. *"I dag vet kunderna att modulhusbyggandet fungerar, att kvaliteten blir mycket hög, byggtiden förkortas kraftigt och att priset hamnar ca 5 - 10 % lägre (för beställaren/byggherren) än konventionella tekniker."*

Stefans råd till framtida konkurrenter är att *"ta ansvar och kontroll över hela processen och fastna inte i att bara vara modulbyggare."*

TEMAARTIKEL 2

BANKEN ANALYSERAR SITUATIONEN FÖR NORSK SKOGSINDUSTRI

Norgesyndromet - ett avskräckande exempel

Norge har i dag en situation där den totala tillväxten ligger på ca 25 milj. m³ samtidigt som avverkningen för industriellt bruk stannar på ca 8 milj. m³, se figur 3. Om man tar hänsyn till privat vedfångst samt att all tillväxt inte är kommersiellt tillgänglig så hamnar ändå avverkning på knappt 50 % av tillväxten.

Sedan i början på 1990-talet har man haft en minskande avverkningsnivå hos norska skogsägare samtidigt som tillväxten rakat i höjden. Nu har man nått till en nivå där tillväxten faktiskt börjar plana ut beroende på bl.a. bristande föryngringsåtgärder. Detta kan ses som ett monument över hur allvarig situationen är för skogsbruket i Norge.

Det är flera orsaker till att norska skogsägare valt att inte avverka enligt **Arne Rörå**, VD **NORSKOG** (en organisation för större skogsägare i Norge).

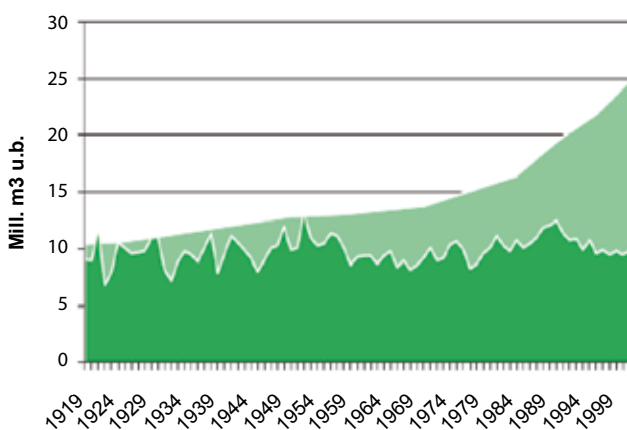
"Det är kombination av ökat välstånd, små fastigheter och urbanisering som gjort skogsägarens

beroende till skogen minskat och därmed intresset för att sköta och bruka skogen."

Den låga avverkningen har tvingat norsk industri att importera en ökande del av veden. Om man lägger till dåligt "timade" industriinvesteringar så blev till slut situationen ohållbar och under det senaste 1 ½ året har massiva industrinredläggning halverat massavedsbehovet i norsk industri. I dag finns endast tre fiberbaserade industrier av betydelse kvar, Norske Skogs anläggningar i Sarpsborg och Skogn samt Borregaards bioraffinaderi i Halden och det samlade behovet av fibervod (flis + rundvirke) stannar på knappt 2,5 miljoner m³. Nästa industrigren som drabbas är nu sågverken som kommer att ha stora problem att avsätta både massaved och cellulosafälls till rimliga priser. I många fall återstår endast export till Sverige med därtill dryga transportkostnader.

I detta fall måste man se Norge som ett avskräckande exempel. Vi menar att svenskt skogsbruk och industri under inga omständigheter får hamna i samma negativa spiral som Norge. "Norgesyndromet" visar hur viktigt det är med en aktiv skogsägarkår som sköter sin skog, så att vi i vår tur behåller en framgångsrik skogsindustri. Symbiosen mellan skogsägaren och industrin kan inte bli mer tydlig än när man studerar konsekvenserna för norsk skogssektor.

Figur 3. Konsumtion av mjukpapper, kg per capita, 2012

Källa: Skogsstyrelsen

BANKEN ANALYSERAR TRÄVARUMARKNADEN

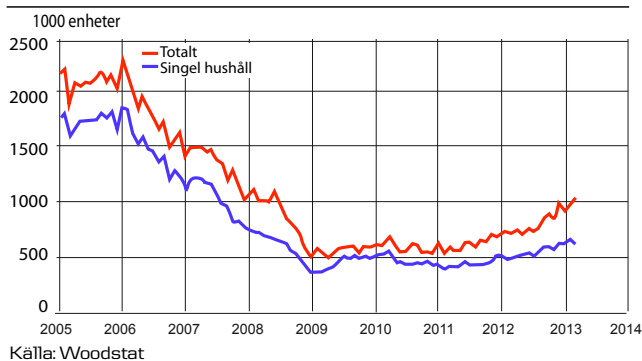
Trävarupriserna höjs sakt men valutan motverkar
 Bilden från trävarusektorn är ganska samstämmig. Sågverken får igenom smärre prishöjningar men den faktiska effekten i svenska kronor är fortfarande marginell. Synen på prisutvecklingen framåt är försiktigt positiv. Det finns dock en underliggande besvikelse över att marknaden inte tagit fart, fast vi nu är långt inne i den säsong som avgör sågverkens lönsamhet under året.

Europa-marknaden är fortsatt svag och det enda positiva där är att man heller inte ser någon större risk för ökad produktion, som skulle punktera prisuppgången. **Sverige** fortsätter utvecklas svagt. Byggandet är som sagt på rekordlåga nivåer och ROT-hysterin verkar ha lagt sig. Bygghandelskedjorna ser kraftiga fall i den tidigare ständigt ökande försäljningen. Vintern har dessutom varit lång vilket gjort att exempelvis trallvirkeskonsumtionen inte kommit igång och därför riskerar att förbli svag under året.

Nordafrika ser hyfsat stabilt ut, än så länge bör tilläggas. Det stora orosmolnet är Egypten, den i särklass största trävarumarknaden i regionen. De politiska oroligheterna har gett landet stor brist på utländsk valuta vilket förhindrar affärer. Detta kan utveckla sig till något mycket allvarligt och det oroar sågverksföretag med stark exponering på Nordafrika.

Japan-marknaden är förvånansvärt positivt. Med den mycket starka depreciering av valutan som skett i Japan så skulle man tro att marknaden svalnat. Här finns dock ett ackumulerat byggbehov samtidigt som skatteförändringar gör att många japaner väljer att bygga just nu.

Figur 4. Antal starter av husbyggnationer i USA från 2005

Starkt amerikanskt byggande gör att Kina vänder blicken mot europeiska trävaror

USA är det stora utropstecknet på trävarusidan i världen där byggandet verkligen tagit fart. Sedan den senaste bottennoteringen på ca 500 000 byggstarter för drygt

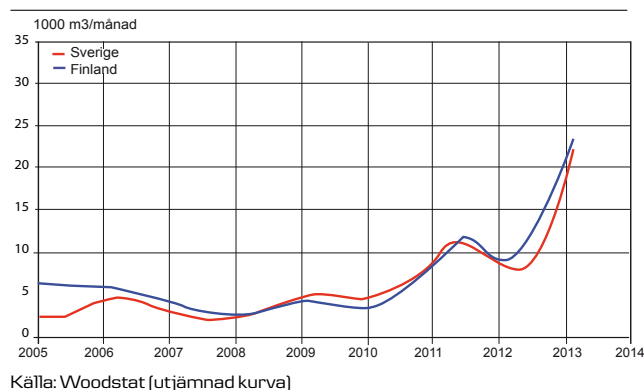
två år sedan har byggtakten nästintill fördubblats till ca 1 miljon byggstarter, se figur 4. Amerikanska trävarupriser har reagerat på konjunktursvängningen och stigit med ca 50 % (i dollar) under det senaste året. De senaste månaderna har priserna sjunkit något vilket anses vara en tillfällig rekyl på höstens överhettade marknad. Skeppningen från Europa till USA ökar försiktigt men för svensk del har vi tyvärr valutan emot oss.

Den allra viktigaste effekten med USA-marknaden är ändå att den drar bort kanadensiskt virke från Kina. Detta har fått till följd att kinesiska köpare nu söker trävaror i Europa. Nu kanske svenska sågverk kan dra nytta av det hårda arbete som kanadensarna lagt ned för att öka användningen av sågad barrträvara i Kina.

Betydande genombrott för svenska trävaror till Kina

Kina-marknaden är som sagt mycket positiv utifrån såväl svensk som europeisk synvinkel. Äntligen har exporten av svenska trävaror till Kina tagit fart. Under det senaste året har exporten mer än fördubblats och ligger runt en ungefärlig årsnivå på drygt 250 000 m³. Trenden är solklar, även om siffrorna är osäkra på den volatila kinesiska marknaden. Volymerna kan tyckas små jämfört med exempelvis Storbritannien på ca 2,1 milj. m³/år. Men vår övertygelse är att Kina kommer att vara en nyckelmarknad för skandinaviska trävaror i framtiden och det är förhoppningsvis nu vi ser det stora genombrottet.

Figur 5. Skandinavisk trävaruexport till Kina

Timmerpriser och flispriser oroar sågverksnäringen

Det största orosmolnet för svenska sågverk är kombinationen lågt utbud och förhållandevis höga timmerpriser. När fiberindustrin dragit ned både flis- och massavedspriser har sågverken ännu sämre möjlighet att höja timmerpriserna, samtidigt är kontrakteringen i skogen för svag för att säkra sågproduktionen när rotlagren nu minskar i en rasande takt. Detta är ett otäckt dilemma för sågverken.

MASSAMARKNADEN

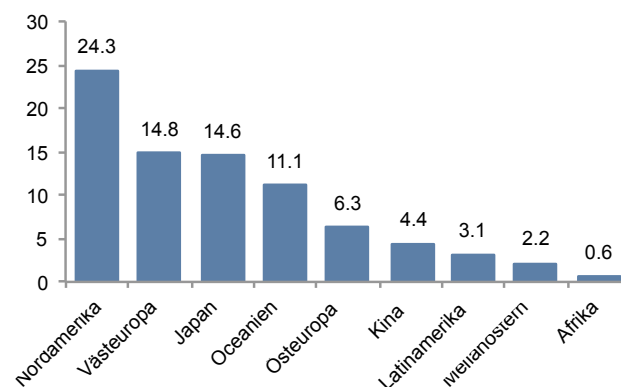
Oskar Lindström. Skogsindustri-analytiker. Danske Markets Sverige.
www.danskeequities.com

Mjukpapperspotential i Kina

Priset på massa ser ut att fortsätta uppåt trots att ny kapacitet i Latinamerika står runt hörnet. Efter att de globala massaleveranserna ökat med 11 % i mars jämfört med februari (0,6 % högre än i mars förra året) och antalet lagerdagar minskat från 36 i februari till 35 i mars, annonserade Södra och flera andra producenter en prishöjning på barrmassa från \$860 till \$890 per ton med effekt från och med 1 maj. Även om europeiska kunder har reagerat negativt och säger sig inte har råd att betala mer så har massapriset fortsatt att stiga i maj och handlas i mitten av maj till \$850 per ton.

Trots att den kinesiska importen av massa steg med 37 % i april jämfört med mars så var importen 8,7 % lägre än förra året. Hitintills i år har den kinesiska massaimporten sjunkit med 9,5 %, jämfört med första kvartalet förra året. På årsbasis motsvarar detta 1,65 miljoner ton, eller omkring 3 % av den globala produktionen av avsalumassa. En förklaring som nämns är en svagare utbyggnadstakt av papperskapaciteten i Kina på grund av problem med överkapacitet inom flera segment. Givet att landet står för 25 % av den globala marknaden för avsalumassa så kan detta oroa.

Figur 7. Konsumtion av mjukpapper, kg per kapita, 2012

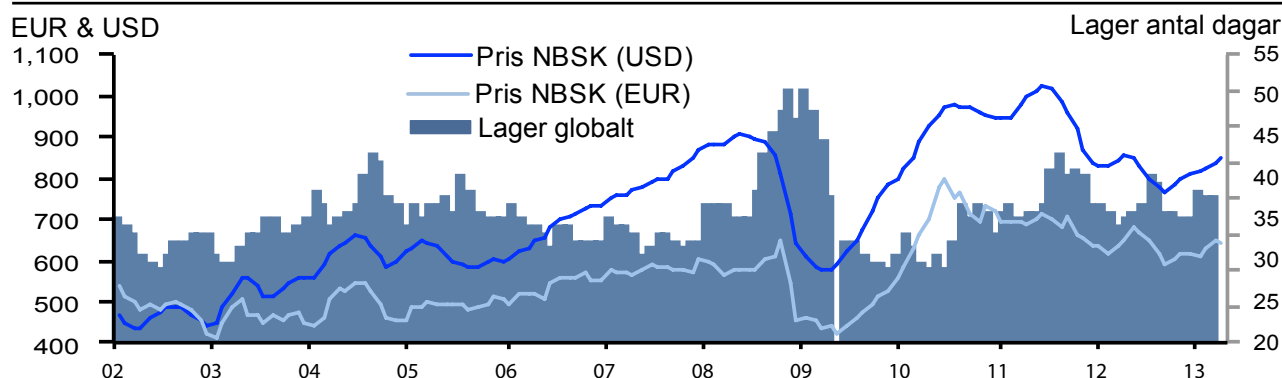

Källa: Fibria, Danske Bank Markets

Vi bedömer dock att detta är en tillfällig problematik. Det finns fortsatt en mycket stor potential i den kinesiska pappersmarknaden och Kinas avsaknad av skogsråvara innebär att importbehovet kommer att bestå.

Det är framför allt den snabbt växande mjukpappersmarknaden som inger hopp. Se figur 7 ovan. Kinesiska konsumenter köpte i genomsnitt 4,4 kg mjukpapper per person förra året jämfört med i genomsnitt 6,1 kg i Latinamerika, 6,3 kg i Östeuropa, 14,8 kg i Västeuropa och hela 24,3 kg per person i Nordamerika. De senaste tjugo åren har den globala konsumtionen av mjukpapper ökat med i genomsnitt 3,8 % per år. Även om den globala efterfrågan på grafiska papper väntas vara i princip oförändrad de kommande fem åren (2012-16) så väntas efterfrågan på mjukpapper öka med i genomsnitt 1,4 % per år i mogna marknader och 6,7 % per år i utvecklingsländerna. Mjukt papper ger styv utveckling i Kina!

Figur 6. Lager av lång- och kortfibermassa globalt samt pris på barrmassa (NBSK)

Källa: PPC, FOEX, Bloomberg, Danske Bank Markets

TIMMER OCH MASSAVED

Stor oro för låga kontrakteringsnivåer

Samtidigt som stora mängder virke flutit in till industrin under en lång och kall vinter/vår med idealiska avverkningsförhållanden så fortsätter de låga kontrakteringsnivåerna.

Vi upplever nu en mycket stark nervositet hos virkesköparna, även om flera köpare poängterar att det nu har lossnat med virkesköpen. Man har en känsla av att "skogsägarna börjat inse att dagens prisnivå inte är så dålig". Med 2010-11 års extrempriiser i färskt minne är dock fortfarande många skogsägare svårflirtade. Arealen anmälld slutavverkning till Skogsstyrelsen har legat på mycket låga nivåer sedan i höstas. Som en jämförelse är anmälningarna under perioden nov 2012 till mars 2013 på 30 % lägre nivå än genom-snittet för samma månader de fem senaste åren. Inte vid någon enskild månad de senaste fem åren har det anmälts så låga nivåer som den senaste perioden (jämförelse månad för månad). Se figur 8 nedan.

OBS: Vid pressläggning av detta nummer kom Skogsstyrelsens aprilsiffror som visar på en 12 % ökning från förra året. Hela ökningen är i Götaland där vi också fått flest signaler på en vändning. Köparnas känsla kanske är rätt!

Vår bild är att det är mycket stort sug efter sågtimmer i hela landet. I nordligaste Sverige är situationen balanserad medan vi upplever en stor oro för timmersförsörjningen hos sågverken i södra och mellersta Sverige.

När det gäller massaveden är bilden den rakt motsatta. Vad vi kan förstå upplever fiberindustrin brist på massaved i Väster- och Norrbotten medan man än så länge anser sig välförsörjd söderut.

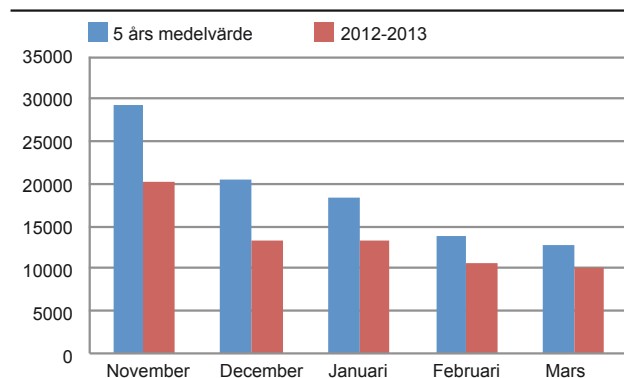
Timmerpriserna ligger sannolikt fast

När det gäller timmer finns ingen som helst betalningsförmåga för sågverken att höja priserna. I höst kommer därför sågverken att sättas på hårda prov om man inte får tillräckligt med råvara. Väljer man att gå ned i produktion eller kommer man med premier och prishöjningar för att stimulera marknaden? Vi anser ändå att det inte finns någon anledning att vänta när det gäller slutavverkning. Vill man ha kvar sitt lokala sågverk och behöver avverka inom de närmaste åren så är vår bedömning att man skall slutavverka i normal omfattning.

Priset på massaved ned till mycket låga nivåer

När det gäller massaveden är bilden betydligt mer varierande. I det s.k. "Mellansvenska lågprisdiket" har StoraEnso gått ut med ytterligare en prissänkning ned till 230 kr/m³fub på barrmassaveden. Enligt våra uppgifter har Korsnäs och Sveaskog följt efter. Högst oklart är vad Mellanskog gör i denna situation. Vid en redan låg kontrakteringsnivå kan detta pris vara spiken i kistan för skogsägarnas intresse att avverka. Frågan är om prisnivån bara kommer att ligga fram till i höst för att sedan följas av kontrakteringspremier. Efter transportavdrag kommer vissa områden ned till ett pris på ca 200 kr/m³fub. Vid dessa nivåer är det mycket svårt att få ett netto, även vid lite grövre förstagallringar. I nordligaste Sverige kommer det inte att bli några prissänkningar då bristen där redan är ett faktum.

Figur 8. Anmälld slutavverkningsareal i Sverige

Källa: Skogsstyrelsen

AVVERKNINGSTIPS TILL SKOGSÄGARNA

Vi vidhåller vår inställning att det bästa rådet till dig som skogsägare är att fortsätta att vara aktiv. Det är sällan varken smart eller lönsamt att helt och hållet sluta med aktiviteten i skogen under perioder då man upplever att priserna inte är på topp. En kontinuerlig, men rimligt konjunkturanpassad, skötsel är ofta bäst för att du skall hinna med brukandet av skogen på ett optimalt sätt.

Fortsätt att vara försiktigt aktiv i sommar

- Fokusera på röjning som nästan alltid är lönsamt.
- Undvik grövre virkesrika gallringar där massaveds-andelen är hög.
- Prioritera lövavverkningar.
- Gallra dina klenaste bestånd även om massavedspriserna är låga och det kan bli underskott. Glöm inte att tidig förstagallring är en investering för framtiden för grövre dimensioner och minskad risk för kommande stormskador.
- Vid slutavverkning väljer du bland dina något sämre slutavverkningsbestånd. Dina finaste bestånd kan du ofta spara till ett bättre konjunkturläge.

Utnyttja Sveriges högsta skogskontoränta

Danske Bank har haft den högsta räntan på skogs-konto i tio år. Det är kanske dags att se över din bankrelation.

Säkerställ att din skog växer även efter avverkning
Vi tror faktiskt att vi har haft Sveriges högsta skogskontoränta de senaste tio åren. Varför nöja sig med lägre förräntning på ditt skogskapital.

Skogskontoränta: 2,60 % (2013-05-17)

Det är lätt att flytta dina skogskontopengar till oss. Kontakta oss på telefonnummer 0752-48 45 42 så hjälper vi dig.

KÄNDA PROFILER GER SIN SYN PÅ VIRKES-MARKNADEN

Kända profiler inom skogsnäringen ger sin syn på marknaden och råvarusituationen.

"Högt sågutbyte allt viktigare när priset på biprodukterna pressas och andelen klen stock ökar."

Karl-Erik Andersson.
Koncernchef för Derome
www.derome.se

Trävarumarknaden: Priserna har gått upp men bara så att det kompenserar för kronkursförstärkningen.

Det oroar mig att vi nu är inne i maj och att marknaden

fortfarande är seg. Vi riskerar att även 2013 blir ett riktigt dåligt år.

Timmer: Priserna ligger still och jag upplever nu att skogsägarna börjar vänja sig vid att detta är en bra prisnivå. Vi ser faktiskt ett ökat säljintresse.

Derome är ett av få Sydsvenska sågverk som lyckades säga med en smärre vinst 2012. På frågan vad Derome gör annorlunda svarar Karl Erik: *"Det är inget konstigt egentligen, vårt mål är att hålla kedjan mellan skogs-ägare och slutkund så kort som möjligt och maximera både timmeruttaget i skogen och sågutbytet i sågen. Att ta ut rätt kvaliteter i skogen ger långsiktiga och lojala leverantörer. Högt sågutbyte är nyckeln som blir allt viktigare då priset på biprodukterna pressas och andelen klen stock ökar."*

Olle Berg.
Marknadsdirektör på SETRA.
www.setragroup.se

Trävaror: Priserna har sakta gått upp under det senaste halvåret men i SEK blir höjningarna fortfarande marginella. Europamarknaden är

fortsatt seg och den långa vintern har försenat såsökningsintresset inte minst i Sverige där byggkedjorna nu backar försäljningen. Det är först nu man börjar bygga altaner. Utanför Europa är det mer positivt. Nordamerikanska leverantörer riktar alltmer om mot USA och höjer priserna vilket gör att kinesiska köpare riktar blickarna mot europeiska sågverk. Japan är positivt, med ökat byggande och tillfälliga skattefördelar drivs marknaden. Nordafrika är stabilt även om Egypten har kraftig brist på utländsk valuta vilket är ett problem.

Timmer: Priserna är stabila och inget talar för något annat framåt. Sågverkens svaga lönsamhet talar sitt tydliga språk. Det finns inget som helst utrymme för prishöjningar.

FASTIGHETSMARKNADEN

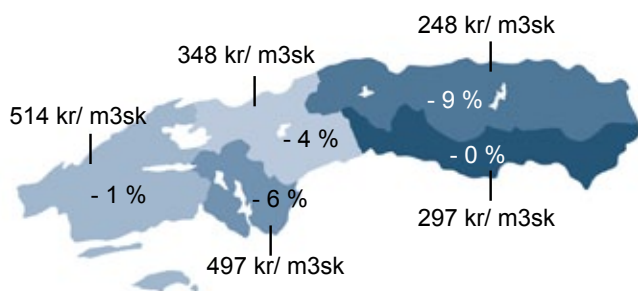
Prisfallet på skogsmark fortsätter

Enligt Lantmäteriets pinfärsk statistik fortsätter prisfallet på skogsmark jämfört med höstens siffror. Statistiken bygger på en enkätundersökning där 44 st. skogsmäklare ger sin syn på marknaden. I materialet syns stora skillnader mellan olika regioner. De största prisfallen, enligt denna undersökning, finner man i Norrlands inland -9 % samt Mälardalen - 6 %. Däremot syns inget prisfall i Norrlands kustland vilket sannolikt belyser den generella osäkerheten i all fastighetsprisstatistik. Vår bild är att priserna faller i hela landet och att prisfallet är störst i norr och minst i Götaland. Men statistik i all ära. Efter att ha frågat ett antal mäklare är den tydligaste trenden att priserna lokalt spretar allt mer. Fortfarande betalas det i enskilda fall toppriser på enstaka objekt. Det är egentligen inte skogens kvalitet som avgör detta utan snarare mikroläget där många markhungriga grannar gör att priset ibland drar iväg kraftigt.

Mot bakgrund av prisfallen på virkesmarknaden och den allmänt mer avvaktande inställningen hos köparna är vår bedömning att marknaden fortsätter försiktigt nedåt. Samtidigt som den tidigare nämnda prisspridningen består. Nu finns det möjlighet för köparna att göra vettiga skogsaffärer om man kan tänka sig att söka fastighet i ett större område. Samtidigt ställer nuvarande marknad betydligt högre krav på köparens kompetens. Vi ser det som en självklarhet för både säljare och köpare att rådfråga någon opartisk person i rådande marknadsläge.

Kontakta gärna någon av våra erfarna Skogs- & Lantbruksspecialister för en genomgång i god tid innan köp eller försäljningen. Vi garanterar att det är väl använd tid. www.danskebank.se

Figur 9. Skogsmarkspriser våren 2013

Källa: Lantmäteriet

Bengt Walan i Karlstad är mäklare och partner i Areal på konsult- och mäklarfirmen AREAL.
www.arenal.se.

"Marknaden är moloken"

Det är tyvärr moloket nu. Både virkesköpare och skogsägare är nedstämda. Man förväntar sig sämre priser. Får man ett värderingsuppdrag i dag så måste jag erkänna att jag är mycket osäker. Spridningen i prisbilden är nu väldigt stor och varierar från 270 kr/m³sk i västra Värmland medan i vissa heta områden så kan priset nå uppemot 600 kr/m³sk. Merparten ligger dock runt 350 kr så en sak är i alla fall säker, priserna är klart lägre och därför är det ofta väldigt svårt att nå avslut.

ELMIA - Wood 2013

När träffade du din bankman i skogen sist?
Välkommen till affärsbanken för skogsägare.

Ta chansen att byta lite åsikter med våra kunniga Skogs & Lantbruksspecialister på världens största skogsmässa Elmia Wood den 5 till 8 juni 2013.

Vi finns på monterplats 526, mitt ute på slingan i skogen.

Vi ses!

Danske Bank i Sverige är en fullservicebank som består av ett nätverk med lokala banker.

Vi är en del av Danske Bank-koncernen, en av Nordens största finanskoncerner med verksamhet i flera länder.

Våra kunder är ambitiösa företag och privatpersoner, med höga krav på sin bank i form av hög kompetens, snabba besked och ett personligt engagemang utöver det vanliga. I Sverige har vi cirka 1 400 medarbetare, ett 50-tal bankkontor och fyra finanscenter.

RÄNTA OCH VALUTA

Bankens Sverigeekonom **Roger Josefsson** ger sin syn på ränte- och valutasituationen.

<http://danskeanalyse.danskebank.dk>

Försiktig framfart i oroliga vatten

I ett annat element än skogen används ibland uttrycket "Steady as

she goes" för att uttrycka en order om mycket försiktig framfart, ofta i oroliga farvatten. Det uttrycket passar synnerligen väl in på världsekonomin utveckling de senaste månaderna, och den utveckling vi på Danske Bank bedömer mest trolig framöver.

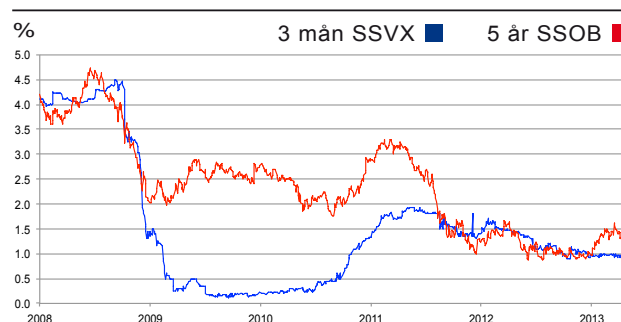
Regeringar och Centralbanker har med stora budgetunderskott och extremt expansiva penningpolitiska åtgärder, beordrat/framtvingat en stabilisering av världsekonomin. I USA är det tydligt att bostadsmarknaden har förbättrats och arbetsmarknaden visar nu de lägsta nivåerna på ansökningarna om arbetslöshetsunderstöd och högsta sysselsättningstalen sedan innan krisen. Även i Europa ser utvecklingen ut att stabiliseras, men tillväxtförutsättningarna är betydligt sämre då flera stater lär få fortsätta med kraftiga åtstramningar. Utifrån ett svenskt perspektiv är det tur att norra Europa utvecklas betydligt bättre än södra. Därigenom upprätthålls i viss mån efterfrågan på svenska exportvaror.

Svenska exportföretag besvärar tydligt av den starkare kronan, och svensk basindustri lider. Ur nationalekonomisk synvinkel är det tyvärr (!) svårt att argumentera mot förstärkningen av kronan. Svenska fundamenta, som statsskuld, budget- och bytesbalanssaldon etc., är helt enkelt för bra, relativt konkurrentländernas. Dessutom har vår låga löne- och inflationsutveckling sedan 1990-talskrisen lett till att näringslivets vinstandel av BNP stigit mycket snabbt, också det i förhållande till våra konkurrentländer. Därför torde svenskt näringsliv, aggregerat, ha buffertar att hantera den starkare kronan. I närtid är det dock förödande för försäljnings- och vinstutvecklingen (och, till syvende og sidst, aktiekursen), vilket ställer mycket stora krav på anpassningsförmågan. För att svensk basindustri ska kunna överleva i en sådan miljö hjälper inte räntesänkningar. Sannolikt är det ytterligare fokus på kostnader

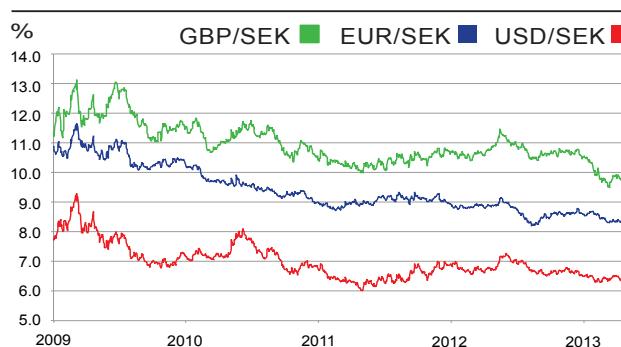
för exempelvis transporter och råvaror på kort sikt och ökad vidareförädling på längre sikt.

Danske Banks prognoser pekar mot en fortsatt starkare krona. Riktkurser på 12 månader EUR/SEK 8,2, USD/SEK 6,4 och GBP/SEK 9,3. För den svenska räntan tror vi på försiktigt högre nivåer. Generellt, och givet marknadsprissättningen, rekommenderar vi räntebindningar på 2 till 5 år, men beslutet måste föregås av en individuell analys för varje enskild låntagare – ta tillfället i akt att prata med din bankman!

Ränta

Valuta

Källa: Danske Bank

Johan Freij
Affärsområdeschef
Skog och Lantbruk
Danske Bank i Sverige
Ansvarig utgivare
Telefon 0752-48 12 61

Jag tar gärna emot synpunkter och idéer från dig som läsare.
Skicka dem till:
johan.freij@danskebank.se